

Η ΔΕΚΑΕΤΙΑ 1950-1960 ΚΑΙ ΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΓΑΣΤΟΥΝΗΣ

Η δεκαετία του '50 είναι η δεκαετία μιας ανθρωπότητας που γεννιέται ξανά μέσα από τις στάχτες της. Γι' αυτό και κλείνει μέσα της όλα τα στοιχεία της πιο αφελούς αισιοδοξίας, τα οποία διαρκώς αντιπαλεύει ο τρόμος μια νέας σύγκρουσης, αυτής του Ψυχρού Πολέμου. Ο κόσμος έχει υποφέρει πολύ τα προηγούμενα χρόνια και έχει ανάγκη να ελπίσει. Μπορεί σε διάφορα μέρη του κόσμου να χτίζονται ατομικά καταφύγια ιδιωτικής χρήσης, αλλά την ίδια στιγμή η νέα ευμάρεια της ευρωπαϊκής ανοικοδόμησης και η κουλτούρα μια νέας απελευθέρωσης σπέρνουν παντού την αισιοδοξία.

Η δεκαετία του '50 είναι η μήτρα καθοριστικών μεταβολών στην τεχνολογία (ξεκινούν οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές, εισέρχεται στη μαζική κατανάλωση το πλαστικό, το βινύλιο ως δίσκος γραμμοφώνου κάνει την εμφάνισή του,) και μια εποχή νέων δρόμων στην τέχνη και τη σκέψη. Στην Ευρώπη ο Λε Κορμπυζιέ αλλάζει τη μορφή των κτιρίων, ενώ στη Μόσχα ο Σοστακόβιτς αλλάζει με τον τρόπο του τη μορφή της μουσικής. Γύρω από τη διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα στραφούν πολλές προσπάθειες, πολιτικές, κοινωνικές, πνευματικές, καλλιτεχνικές.

Μια από τις μεγάλες κρίσεις αυτής της περιόδου είναι η κρίση του Σουέζ. Η επιρροή της διώρυγας στην παγκόσμια μεταφορά του πετρελαίου την έχει καταστήσει πολύ μεγάλης στρατηγικής σημασίας για τη Δύση. Το πετρέλαιο δεν είναι μόνο η απαραίτητη καύσιμη ύλη αλλά από τα μέσα της δεκαετίας του '50 βρίσκεται στη βάση παραγωγής ενός αναπτυσσόμενου φάσματος προϊόντων ευρείας κατανάλωσης. Η σταδιακή μετατροπή του δυτικού πολίτη σε πολίτη- καταναλωτή και η ταύτιση, εν μέρει, της ελευθερίας με εκείνη της καταναλωτικής δύναμης είναι η βάση μιας βαθιάς και εκτεταμένης κοινωνικής και πολιτισμικής μεταβολής στο δυτικό κόσμο. Η κατανάλωση θα συνδεθεί με την εξέλιξη των ίδιων των πόλεων: στην Αμερική θα γεννηθούν τα malls ενώ στην Ευρώπη οι πρώτοι εκτεταμένοι πεζόδρομοι που πλαισιώνονται από

καταστήματα ειδικά σε πόλεις που είχαν καταστραφεί από τις βόμβες του πολέμου, όπως το Ρότερνταμ της Ολλανδίας. Από τη χώρα αυτή, την ίδια δεκαετία, θα ξεκινήσει και η κουλτούρα της σεξουαλικής ισότητας και απελευθέρωσης.

Η κατασκοπεία ανήκει στην ημερήσια διάταξη. Στις ΗΠΑ δεν πρέπει να εισέλθουν κομμουνιστές και κομμουνιστικές ιδέες και κάποιος οφείλει όλα αυτά να τα παρακολουθεί ενώ στο ανατολικό μπλόκ δεν πρέπει να ενισχυθεί το αίτημα της ελευθερίας, όπως γίνεται στη Βουδαπέστη με την εξέγερση της Ουγγαρίας, ούτε να φθάσει εκεί η γοητεία της κατανάλωσης, ο πολύ ισχυρός μαγνήτης της υλικής μορφής της ελευθερίας.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ 1950-1960

Όταν το **Σεπτέμβριο του 1949** σταματά ο εμφύλιος πόλεμος χιλιάδες ελληνικά χωριά και επαρχιακές πόλεις κείτονται σε ερείπια ή είναι μισοκατεστραμμένα. Εφτακόσιες χιλιάδες άτομα έχουν απομακρυνθεί από τα χωριά τους. Περισσότεροι από πενήντα χιλιάδες βρίσκονται στη Μακρόνησο, στη Γυάρο και στις διάφορες φυλακές. Μαζί με τους ανάπηρους, τους συνταξιούχους, τους άπορους, τα απροστάτευτα παιδιά, υπολογίζονται σε δύομισι εκατομμύρια. Δηλαδή το ένα τρίτο του πληθυσμού έχει ανάγκη κρατικής περίθαλψης. Περίπου 60.000 είναι οι αντάρτες του Δημοκρατικού Στρατού που κατέφυγαν, μετά την ήττα τους, στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, και 28.000 τα παιδιά που μεταφέρθηκαν εκεί. Η αγροτική παραγωγή το **1950** φτάνει εκείνη του 1939. Οι συγκοινωνίες και οι επικοινωνίες είναι εξαρθρωμένες. Ο πληθωρισμός που δημιουργείται από την ανεπάρκεια της παραγωγής και από τις υπέρογκες στρατιωτικές δαπάνες παίρνει απειλητικές διαστάσεις. Οι μισθοί και τα ημερομίσθια, εξαιρετικά χαμηλά, δεν έφταναν για την

ικανοποίηση ούτε των στοιχειωδών αναγκών των εργαζομένων. Ο πληθυσμός της υπαίθρου μαστίζεται από τη φυματίωση.

Οι εκλογές που διενεργούνται στις 5 Μαρτίου 1950 φέρνουν το δεξιό «Λαϊκό Κόμμα» με επικεφαλής τον Κωνσταντίνο Τσαλδάρη σε πολύ δυσμενές σημείο και τις δυνάμεις του Κέντρου, αν και κατακερματισμένες σε πολλά κόμματα, ισχυροποιημένες. Ο αρχηγός των Φιλελευθέρων αθετώντας τη συμφωνία με τους άλλους αρχηγούς (Πλαστήρα, Παπανδρέου, Τσουδερό) δέχεται να σχηματίσει κυβέρνηση με τη συμμετοχή του Παναγιώτη Κανελλόπουλου. Η σχηματισθείσα κυβέρνηση Σοφοκλή Βενιζέλου, αρχηγού των Φιλελευθέρων, έπεσε μέσα σε λίγες μέρες, για να ανέλθει σχεδόν αμέσως και πάλι στην εξουσία με νέα σύνθεση.

Από τα μέσα του Εμφυλίου και μετά, η αμερικανική παρουσία στη χώρα αυξάνεται διαρκώς σε όγκο και σημασία. Την πρώτη περίοδό της οι κύριοι στόχοι της αφορούν την εσωτερική πραγματικότητα, την ήττα των ανταρτών και τη σταθεροποίηση της χώρας. Τώρα είναι μια νέα περίοδος, κατά την οποία το ελληνικό έδαφος μπαίνει πλέον στρατηγικά και τακτικά στο γενικό ισοζύγιο δυνάμεων του Ψυχρού Πολέμου.

Στις 15 Απριλίου, ο Πλαστήρας ορκίζει τη δική του κυβέρνηση. Χιλιάδες πολιτικοί κρατούμενοι αριστερών φρονημάτων βρίσκονται ακόμη στη Μακρόνησο και σε άλλα στρατόπεδα συγκέντρωσης.

Οι πραγματικές αποδοχές των εργαζομένων, τα εισοδήματα των φτωχών αγροτών είναι κάτω από τα προπολεμικά. Η κατάσταση των εκατοντάδων χιλιάδων ανέργων και συνταξιούχων είναι άθλια. Στις αρχές Μαΐου σε ολόκληρη τη χώρα διαμαρτύρονται μαθητές των Γυμνασίων για την εισφορά που τους έχει επιβληθεί για να πληρωθούν τα έκτακτα επιδόματα των καθηγητών. Σε λίγες μέρες κατεβαίνουν σε διαμαρτυρία, για την αύξηση των διδάκτρων, και οι φοιτητές. Την κυβέρνηση συνταράζει η απεργία των δημοσίων υπαλλήλων, που κηρύσσεται στις 20 Μαΐου, με αίτημα τη μισθολογική αναπροσαρμογή.

Η Κύπρος είναι ακόμη αποικία της Αγγλίας. Στις 15 Ιανουάριου του 1950 ο κυπριακός λαός με δημοψήφισμα εκφράζει τον πόθο του για ένωση με

την Ελλάδα(στο δημοψήφισμα ψηφίζουν και Τουρκοκύπριοι). Αυτό συμβαίνει σε μια στιγμή όπου η Ελλάδα έχει ενσωματώσει τα Δωδεκάνησα και μόλις έχει απαλλαγεί από τον εμφύλιο πόλεμο. Σημαντικό ρόλο διαδραματίζει στο νησί ο Μητροπολίτης Κιτίου, Μακάριος, ο οποίος την ίδια χρονιά θα ανεβεί στον αρχιεπισκοπικό θρόνο. Συγκεντρώσεις για την απελευθέρωση της Κύπρου γίνονται στην Αθήνα, στη Θεσσαλονίκη, στα Ιωάννινα και σε άλλες πόλεις.

Στις 26 Ιουνίου 1950 ξεσπά ο πόλεμος της Κορέας.. Οι επιπτώσεις του πολέμου φθάνουν στην Αθήνα. Κάθε συζήτηση για μείωση των στρατιωτικών δαπανών σταματά για αρκετούς μήνες. Τα μακροχρόνια προγράμματα για εκβιομηχάνιση της χώρας εγκαταλείπονται με υπόδειξη των Αμερικανών συμβούλων, που ζητούν να αρκεστεί η Ελλάδα στην ανάπτυξη της γεωργίας και του τουρισμού, ενώ περικόπτονται οριστικά οι πιστώσεις προς τη βιομηχανία. Στις ΗΠΑ, αλλά και στην Ελλάδα, ενισχύθηκαν οι παράγοντες εκείνοι που ζητούσαν να ανατραπεί η κυβέρνηση Πλαστήρα και να προωθηθεί στην εξουσία ένα δεξιότερο σχήμα, που να παρέχει εγγυήσεις όχι μόνο σταθερότητας αλλά και αντικομμουνιστικής αδιαλλαξίας. Η κυβέρνηση Σοφοκλή Βενιζέλου που σχηματίζεται μετά την παραίτηση Πλαστήρα –αντιπροσωπεύει τον αστικό πολιτικό κόσμο της χώρας, ο οποίος έχει επικρατήσει στον Εμφύλιο – στέλνει στρατεύματα να πολεμήσουν στο πλευρό των Αμερικανών.

Στο διάστημα αυτό, παρά την πρόοδο στην αύξηση της παραγωγής, η κατάσταση της οικονομίας της χώρας παρουσιάζει σοβαρή επιδείνωση, εξαιτίας των μεγάλων στρατιωτικών δαπανών και από τις συνέπειες του πολέμου της Κορέας. Η φυματίωση είναι εκείνη την εποχή κοινωνικό πρόβλημα. Τα σανατόρια είναι γεμάτα από ασφαλισμένους και ανασφάλιστους φυματικούς, που οι συνθήκες νοσηλείας τους δεν είναι καθόλου ικανοποιητικές. Στους επόμενους μήνες του 1951 και το 1952 θα αποδυθούν οι ίδιοι σε αγώνες για να βελτιωθούν οι συνθήκες της ζωής και της νοσηλείας τους.

Το 1951 μπαίνει με ένταση των μέτρων κατά της Αριστεράς. Προβλέπεται οριστική παύση των εφημερίδων που «υπηρετούν την

ανταρσίαν», τιμωρία των παραβατών από τα έκτακτα στρατοδικεία, απαγόρευση να εκδοθεί οποιοδήποτε έντυπο χωρίς την άδεια του υπουργού Τύπου. Στις 5 Ιανουαρίου 1951 η Ασφάλεια ανακοινώνει τη σύλληψη του Νίκου Μπελογιάννη, μέλους της Κεντρικής Επιτροπής του ΚΚΕ.

19 Ιουνίου 1951 πεθαίνει ο ποιητής Άγγελος Σικελιανός. Ο Ευάγγελος Παπανούτσος με άρθρο του επισημαίνει: « Δύο είναι νομίζω, τα κύρια γνωρίσματα που χαρακτηρίζουν και τον άνθρωπο Σικελιανό και το ποιητικό του έργο: η ευφορία και η ένταση. Είχε μια εκπληκτική αφθονία ψυχική. Μέσα του έσφυζε μια τόσο πλούσια φλέβα ζωής και ο αισθηματικός του κόσμος παρουσίαζε τέτοια ευμάρεια σε όγκο συγκινήσεων αλλά και σε ποικιλία συναισθηματικών τόνων, από το άλλο μέρος πάλι το ποιητικό του ταλέντο ήταν τόσο πηγαίο, ισχυρό, και γνήσιο, ώστε κοντά του είχες διαρκώς την εντύπωση πως γι' αυτή την εξαιρετικά προικισμένη, την προνομιούχο φύση η ποίηση ήταν ένα ξέσπασμα και ξεχείλισμα ζωής που αν δεν κατόρθωνε να βρει διέξοδο μέσα στα μέτρα και τους ρυθμούς του φτερωμένου λόγου, θα τον σκότωνε τον άνθρωπο με τη φοβερή της δύναμη...Οι Δελφοί με την πανάρχαιη Ιστορία τους γίνονται το αγαπημένο του σύμβολο.» («Το Βήμα» 28-6-1951).

Στις αρχές του χρόνου έχουν φύγει από τη ζωή δύο από τους εκπροσώπους της πνευματικής γενιάς του τέλους του 19^{ου} και των αρχών του 20^{ου} αιώνα, ο Γρηγόρης Ξενόπουλος και ο Γιώργος Δροσίνης.

Ο « Ελληνικός Συναγερμός» του Αλέξανδρου Παπάγου σαρώνει στις εκλογές του Σεπτεμβρίου του 1951. Τα τρία επόμενα σε ψήφους κόμματα είναι κεντρώα και σχηματίζουν κυβέρνηση υπό τον υπέργηρο Πλαστήρα, με αντιπρόεδρο το Σοφοκλή Βενιζέλο.

Στις 15 Νοεμβρίου 1951 βγαίνει η απόφαση του Έκτακτου Στρατοδικείου: 12 καταδικάζονται σε θάνατο- ανάμεσα τους ο Νίκος Μπελογιάννης και η Έλλη Ιωαννίδου, τρεις σε ισόβια και άλλοι σε μικρότερες ποινές.

Το 1952 η Ελλάδα γίνεται μέλος του ΝΑΤΟ μαζί με την Τουρκία. Η κυβέρνηση του «Ελληνικού Συναγερμού» του στρατάρχη Παπάγου κοινοβουλευτικά παντοδύναμη από τις εκλογές της 16 Νοεμβρίου 1952, οι

οποίες διεξήχθησαν με πλειοψηφικό σύστημα, ορκίζεται τρεις μόλις μέρες μετά. Η πολιτική που ακολουθεί απέναντι στην Αριστερά είναι: αμείλικτη δίωξη των παράνομων οργανώσεων του ΚΚΕ, περιορισμένες απολύσεις εξόριστων και πολιτικών κρατουμένων, νέες εκτοπίσεις όταν κρίνεται σκόπιμο, αστυνομικός κλοιός γύρω από την ΕΔΑ ώστε να μην μπορεί να αναπτύξει σοβαρή μαζική δράση αλλά και αναγνώριση της ως νόμιμου κόμματος.

Το Νοέμβριο του 1952, ο Νίκος Πλουμπίδης, κεντρικό στέλεχος του ΚΚΕ, συλλαμβάνεται ύστερα από οκτώ χρόνια παρανομίας. Βαριά άρρωστος από φυματίωση και νεφρίτιδα, μεταφέρεται στις φυλακές του σανατορίου «Σωτηρία». Εις βάρος του εξαπολύουν επίθεση ο Ζαχαριάδης και το ΚΚΕ κατηγορώντας τον οξύτατα ως πράκτορα της Ασφάλειας και προκαλώντας σοκ στους κόλπους του κόμματος.

Τα γεγονότα αυτά δίνουν την αίσθηση σε μεγάλο μέρος της κοινής γνώμης ότι ο Εμφύλιος έχει τελειώσει αλλά η ηρεμία δεν έχει επανέλθει. Ο Ψυχρός Πόλεμος μαίνεται. Στις Ηνωμένες Πολιτείες ο γερουσιαστής Μακάρθου κατηγορεί πολλούς ακόμη και τον πρώην πρόεδρο Τρούμαν σαν συνεργάτες του κομμουνισμού. Στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης που βρίσκονται στη σοβιετική επιρροή, συνεχίζονται οι εκκαθαρίσεις όλων των «διαφωνούντων», όλων όσων δείχνουν και την παραμικρή τάση για ανεξαρτητοποίηση των χωρών τους από τη Μόσχα.

Από το **1953** και πέρα θα ψηφίζουν και θα εκλέγονται και οι γυναίκες. Στις αναπληρωματικές εκλογές που θα γίνουν στη Θεσσαλονίκη βγαίνει με τον «Ελληνικό Συναγερμό» η πρώτη Ελληνίδα βουλευτής Ελένη Σκούρα.

Ο αγροτικός πληθυσμός αντιμετωπίζει σοβαρή κρίση: απούλητα προϊόντα που οφείλονται στην απώλεια των παλαιών αγορών της Ελλάδας, βιοτικό επίπεδο χαμηλότερο από το προπολεμικό, μεγάλα χρέη στην Αγροτική και στο Δημόσιο που δεν είναι σε θέση να πληρώσουν, καθυστέρηση και αθλιότητα στην ύπαιθρο. Οι σκηνές της φυγής των χρεωμένων χωρικών στην εμφάνιση του εισπράκτορα του Δημοσίου Ταμείου θα συνεχιστούν για αρκετά ακόμα χρόνια.

Η «νέα δραχμή» του υπουργού Συντονισμού Σπύρου Μαρκεζίνη θα εισαχθεί τον Απρίλιο του 1953, η ισοτιμία με το δολάριο θα ανακαθοριστεί και θα μείνει σταθερή επί δεκαετίες. Πρόκειται για μεγάλη υποτίμηση της δραχμής(50%) που θα αποτελέσει τη βάση της μεταπολεμικής οικονομικής ανασυγκρότησης την οποία θα επιτύχει η πρώτη οκταετία του Κωνσταντίνου Καραμανλή, με πολύ υψηλούς ετήσιους ρυθμούς ανάπτυξης και πρωτοφανείς δείκτες ξένων επενδύσεων και ανταγωνιστικότητας στην Ελλάδα.

Στις 5 Μαρτίου 1953 ο Στάλιν πεθαίνει. Ο απόλυτα αμφιλεγόμενος ηγέτης της ΕΣΣΔ, που η θητεία του ταυτίστηκε με ό,τι σκληρότερο μπορεί να φανταστεί κανείς στην άσκηση της εξουσίας και το όνομά του έγινε συνώνυμο με τον τρόμο, ήταν και ο άνθρωπος που, αν και πρώτα συμμάχησε με τον Χίτλερ, στη συνέχεια τον πολέμησε με τέτοιο πάθος, ώστε συνέβαλε τα μέγιστα στην ήττα του. Τον Ιούνιο του 1953 η Ελισάβετ Β ανεβαίνει στο θρόνο της Αγγλίας. Ο Τσόρτσιλ παίρνει Νόμπελ Λογοτεχνίας για τα απομνημονεύματά του από το Β Παγκόσμιο Πόλεμο. «Η Ιστορία θα είναι καλή μαζί μου, γιατί σκοπεύω να τη γράψω ο ίδιος» είχε πει. Στις ΗΠΑ ο μακαρθισμός επιχειρεί να «αποκαθάρει» τη χώρα από κομμουνιστικά στοιχεία.

Στην Ελλάδα 26 Ιουλίου 1953, ο Νικόλαος Πλαστήρας, ο θρυλικός «Μαύρος Καβαλάρης» του Μικρασιατικού Μετώπου, πεθαίνει. Τα Επτάνησα υφίστανται ισχυρούς και καταστρεπτικούς σεισμούς, με πολλούς νεκρούς και τραυματίες, που ισοπεδώνουν σχεδόν τα πάντα ενώ το υπουργικό συμβούλιο αποφασίζει την εγκατάσταση των αμερικανικών βάσεων στην Ελλάδα.

Στο Υπουργείο Παιδείας όπως και σε άλλες δημόσιες υπηρεσίες λόγω πολιτικών φρονημάτων «εκκαθαρίζονται» υπάλληλοι. Απολύονται ακόμη και εκπαιδευτικοί που οι προοδευτικές τους αντιλήψεις εξαντλούνται σε γλωσσικά και εκπαιδευτικά θέματα. Ο Αλέξανδρος Δελμούζος επικρίνει την κυβέρνηση Συναγερμού ότι απομακρύνει από το Υπουργείο Παιδείας εκπαιδευτικούς με καθαρά κομματικά κριτήρια και ότι επαναφέρει την καθαρεύουσα στην Γ και Δ τάξη του Δημοτικού Σχολείου «..οι απόφοιτοι

του Δημοτικού δε θα κατέχουν πραγματικά καμιά γλώσσα. Η αγλωσσία τους όμως θα συνυφαίνεται τώρα με πολύ μεγαλύτερη ..πνευματική αναρχία, που θα την προκαλεί το πολύχρονο πελάγωμά τους μέσα στα πιο ετερόκλητα γλωσσικά στοιχεία». Γενικότερα, η κυβέρνηση δίνει συντηρητικότερη κατεύθυνση στην εκπαίδευση ενώ παραμένουν τα παλαιά οργανωτικά της προβλήματα και οι ελλείψεις της σε κτίρια και εποπτικά μέσα. Χαρακτηριστικό είναι το περιστατικό που σημειώθηκε στις 23 Νοεμβρίου 1953 στην περιοχή της πρωτεύουσας: 28 μαθητές και ο δάσκαλός τους τραυματίζονται, όταν καταρρέει η στέγη του Β Δημοτικού Σχολείου Αγίων Αναργύρων. Όπως γράφουν την άλλη μέρα οι εφημερίδες, την ώρα που έγινε το «ατύχημα», ο δάσκαλος παρέδιδε θρησκευτικά σε 107 μαθητές στη μοναδική αίθουσα του σχολείου, που ήταν ένας παλιός πλινθόκτιστος αχυρώνας, επισκευασμένος από τους ίδιους τους γονείς των παιδιών.

Ο χειμώνας του **1953-54** είναι εξαιρετικά βαρύς. Οι ορεινές περιοχές της χώρας, ιδιαίτερα στη Μακεδονία, αποκλείονται από τα χιόνια. Στα διάφορα χωριά δεν έχουν ούτε τροφή για τους ανθρώπους και για τα ζώα, ούτε καύσιμη ύλη, ούτε φάρμακα. Ζώα πεθαίνουν από την πείνα και άλλα τα τρώνε οι λύκοι και τα τσακάλια, που κατεβαίνουν στα χωριά. Το κυβερνητικό συμβούλιο συνεδριάζει έκτακτα για να αντιμετωπίσει την κατάσταση αλλά οι υπέρογκες στρατιωτικές δαπάνες δυσκολεύουν την αντιμετώπιση των προβλημάτων.

14 Αυγούστου 1954 εκτελείται ο Νίκος Πλουμπίδης,. Πέντε χρόνια μετά το τέλος του εμφυλίου ο διχασμός συνεχίζεται στη χώρα. Πολλοί καταδικασμένοι σε θάνατο κομμουνιστές περιμένουν την ώρα της εκτέλεσής τους. Την ίδια περίοδο η κυβέρνηση Παπάγου καταθέτει την ελληνική προσφυγή για την Κύπρο στον ΟΗΕ έχοντας την ομόθυμη στήριξη του συνόλου των Ελλήνων.

Ένα από τα σημαντικότερα στελέχη του ΚΚΕ και ιστορική μορφή της ελληνικής δημόσιας ζωής, ο Καπετάν Γιώτης, κατά κόσμο Χαρίλαος Φλωράκης, συλλαμβάνεται από την Ασφάλεια μαζί με τους συντρόφους του. Ο Χαρίλαος Φλωράκης θα δικαστεί και θα καταδικαστεί σε θάνατο

μαζί με τους συντρόφους του, κατηγορούμενος για δίκτυο κατασκοπείας υπέρ της Μόσχας. Όπως ο ίδιος ο Φλωράκης έχει αναφέρει, πιθανότατα δε θα ζούσε αν ο Κωνσταντίνος Καραμανλής δεν διέκοπτε οριστικά τις πολιτικές εκτελέσεις στην Ελλάδα αμέσως μετά την άνοδο του στην εξουσία τον Σεπτέμβριο του 1955, την ώρα που πλησίαζε η στιγμή εκτέλεσης της απόφασης του δικαστηρίου.

11 Σεπτεμβρίου 1954, το ελληνικό θέατρο χάνει τη Μαρίκα Κοτοπούλη. Ο ελληνικός λαός έχανε όχι μόνο μια μεγάλη ηθοποιό αλλά και ένα λατρευτό του σύμβολο.

18 Απριλίου 1955 πεθαίνει στη Νέα Υόρκη ο διάσημος μαθηματικός Άλμπερτ Αϊνστάιν.

4 Οκτωβρίου 1955 πεθαίνει ο στρατάρχης Παπάγος, ο οποίος λίγο πριν έχει ορίσει αναπληρωτή πρωθυπουργό το Στέφανο Στεφανόπουλο. Η αναγγελία της βασιλικής επιλογής να ορισθεί ο Κωνσταντίνος Καραμανλής πρωθυπουργός, προκάλεσε πολιτικό σεισμό..

Ο Καραμανλής στις αρχές του 1956 προχώρησε σε εκλογές και είναι επικεφαλής ενός νέου, δικού του κόμματος: της Εθνικής Ριζοσπαστικής Ενώσεως (ΕΡΕ).

Η γενική πεποίθηση ήταν ότι οι εκλογές αυτές , ήταν δύσκολο να κερδηθούν από την κυβερνώσα παράταξη. Πράγματι η ΕΡΕ έλαβε λιγότερες ψήφους από τη Δημοκρατική Ένωσις Κέντρου, αλλά περισσότερες έδρες στη Βουλή: 165 έναντι 152. Στις εκλογές του 1956 οι γυναίκες ψηφίζουν για πρώτη φορά στην Ελλάδα. Αυτός ο αναχρονισμός δεν καθυστέρησε να αρθεί μόνο στην Ελλάδα αλλά και σε άλλες χώρες του δυτικού κόσμου..

Συνομιλίες για την επίλυση του Κυπριακού βρίσκονται σε εξέλιξη. Ο Μακάριος καταγγέλλει την αγγλική πολιτική στην Κύπρο.. Οι Άγγλοι συλλαμβάνουν το Μακάριο, ο οποίος δεν έχει δεχθεί τις προτάσεις τους για το Κυπριακό. Η Ουάσιγκτον αρνείται να λάβει θέση, καλύπτοντας ουσιαστικά τη βρετανική στάση. Στην Κύπρο και στην Ελλάδα ο λαός ξεσηκώνεται. Ο Μακάριος κρατούμενος και επιβαίνων σε φρεγάτα του βρετανικού Βασιλικού Ναυτικού οδηγείται εξόριστος στις Σεϋχέλλες..

Εκτελούνται οι κύπριοι αγωνιστές Καραολής και Δημητρίου από τους Άγγλους.

9 Ιουλίου 1956, ένας ακόμη σεισμός συγκλονίζει την Ελλάδα. Η Σαντορίνη

υφίσταται τεράστιες καταστροφές. Εκτιμάται ότι το 90% των οικημάτων αχρηστεύθηκαν, νεκροί πάνω από 50 και πολλοί τραυματίες. Το πένθος είναι εθνικό.

Οκτώβριος 1956. Τα αγάλματα του Στάλιν γκρεμίζονται στη Βουδαπέστη αλλά η επανάσταση στην Ουγγαρία πνίγεται στο αίμα από τα σοβιετικά τανκς, που μετατρέπουν την ως τότε επικυριαρχία της Μόσχας σε ανοιχτή κατοχή. Οι εικόνες καταστολής της εξέγερσης της Βουδαπέστης θυμίζουν τον Β Παγκόσμιο Πόλεμο. Την ίδια στιγμή, διαδηλώσεις κατά των Σοβιετικών και της επέμβασης ξεσπούν στην Πολωνία. Οι Σοβιετικοί, μπροστά στο ενδεχόμενο μιας γενικευμένης εξέγερσης στις χώρες που ελέγχουν, βγάζουν τανκς και στο Ανατολικό Βερολίνο. Η αντίδραση της Δύσης είναι πρακτικά ανύπαρκτη: διαμαρτύρεται στον ΟΗΕ. Την ίδια εποχή ο Εβραϊκός στρατός εισβάλλει στην Αίγυπτο ενώ η Αγγλία και η Γαλλία επιτίθενται με αεροπορικούς βομβαρδισμούς στο Σουέζ.

Ιανουάριος 1957. Η νέα προσφυγή της Ελλάδας στον ΟΗΕ για το Κυπριακό εγγράφεται τελικά στην ημερήσια διάταξη προς συζήτηση, γεγονός που κρίνεται ως διπλωματική νίκη στην Αθήνα.

25 Μαρτίου 1957, δημιουργείται η ΕΟΚ με συμφωνία που υπογράφεται στη Ρώμη από τη Δυτική Γερμανία, την Ιταλία, τη Γαλλία, το Βέλγιο, την Ολλανδία και το Λουξεμβούργο. Ο Καραμανλής θα θέσει κορυφαία εθνική προτεραιότητα την ένταξη της χώρας στη νεαρή Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα. Όλες του οι δυνάμεις θα κατευθυνθούν προς ένα νέο, ευρωπαϊκό μέλλον της χώρας.

Ύστερα από συνάντηση του Αϊζενχάουερ με τον Μακμίλαν στις Βερμούδες τον Μάρτιο, ο Μακάριος απελευθερώνεται και φθάνει τον Απρίλιο στην Αθήνα. Η υποδοχή του είναι γεγονός πρωτόγνωρο, από το αεροδρόμιο ως το Σύνταγμα τα πλήθη τον αποθεώνουν..

Το 1957 πεθαίνει ο εκδότης Δημήτρης Λαμπράκης, και τέλη Οκτωβρίου μια κορυφαία μορφή των ελληνικών και παγκόσμιων γραμμάτων, ο Νίκος Καζαντζάκης. Το έργο του μεταφράστηκε σε πολλές γλώσσες, ταυτίστηκε με την ίδια την έννοια της Ελλάδας στη διεθνή συνείδηση και κέρδισε το θαυμασμό των σημαντικότερων ομοτέχνων της εποχής του. Υπήρξε πηγή διαρκούς πνευματικής ανάτασης και πλούτου για όλες τις γενιές των Ελλήνων από τότε έως σήμερα.

Στις αρχές του 1958 το υπουργείο Παιδείας έδωσε βραβεία σε λογοτέχνες για το έργο τους. Ανάμεσά τους ήταν η Ζωή Καρέλλη, η Τατιάνα Μιλλιέξ, ο Νικηφόρος Βρεττάκος, ο Τάσος Αθανασιάδης και ο Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος.

Οι εκλογές του Μαΐου 1958, γίνονται με ενισχυμένη αναλογική και φέρνουν την ΕΔΑ στη θέση της αξιωματικής αντιπολίτευσης για πρώτη φορά στην ιστορία του ελληνικού κοινοβουλίου με ποσοστό 24,43%. Η θεαματική αύξηση του ποσοστού της Ε.Δ.Α θα θορυβήσει τους Αμερικανούς, οι οποίοι μεσούντος του Ψυχρού Πολέμου ανησυχούσαν για την εντυπωσιακή ενίσχυση των κομμουνιστών και των συμμάχων τους. Ηγέτες και ηγετίσκοι θα αφήσουν προσωρινά κατά μέρος τις διαφορές του και λίγο πριν από τις εκλογές που είχε εξαγγείλει για τον Οκτώβριο του 1961 ο Καραμανλής, θα σχηματίσουν την Ένωση Κέντρου, με επικεφαλής τον Γεώργιο Παπανδρέου.

Στην Ελλάδα αυτή την περίοδο πραγματοποιήθηκαν τα σημαντικότερα έργα σύγχρονων υποδομών, ήρθαν οι μεγαλύτερες ξένες επενδύσεις, οι δημοσιονομικοί δείκτες κατέγραψαν σταθερούς ρυθμούς ανάπτυξης. Αυτές οι επιδόσεις υπήρξαν η βάση που επέτρεψε στον Καραμανλή να υποβάλλει τώρα το ελληνικό αίτημα για σύνδεση και ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ. Στο πλαίσιο της προσπάθειας εκσυγχρονισμού και ευρωπαϊκής κατεύθυνσης της χώρας ο Καραμανλής ξηλώνει τα θορυβώδη τραμ από την Αθήνα και στρέφεται προς τα τρόλεϊ και τα αυτοκίνητα- η έννοια «μόλυνση του περιβάλλοντος» ήταν διεθνώς άγνωστη τότε- και εισάγει τα γαλλικά συστήματα μέτρησης: το μέτρο και το κιλό.

Το 1958 θα εφαρμοστεί για πρώτη φορά ένας νόμος που τάρραξε την ελληνική κοινωνία επί πολλά χρόνια. Η τότε κυβέρνηση Καραμανλή θα ψηφίσει τον περίφημο νόμο περί τεντιμποϊσμού, δηλ. το Νόμο 4000. Σύμφωνα με αυτόν οι νεαροί ταραχοποιοί που κατηγορούνταν για το αδίκημα της εξύβρισης θα τιμωρούνταν αφού συλλαμβάνονταν, με κούρεμα(τους έπαιρναν τα μαλλιά με τη ψιλή) και σκίσιμο των ρεβέρ στα παντελόνια τους.

Ο νόμος καταργήθηκε το 1983.

Το Φεβρουάριο **1959** στη Ζυρίχη, Καραμανλής και ο Τούρκος πρωθυπουργός Μεντερές συμφωνούν για την ανεξαρτησία της Κύπρου. 18 Φεβρουαρίου υπογράφεται στο Λονδίνο πενταμερής συμφωνία για την Κύπρο από τον Καραμανλή, τον Μεντερές, τον άγγλο πρωθυπουργό Μακμίλαν, τον Μακάριο και τον Τούρκο υπουργό Εξωτερικών Ζορλού, με την οποία αποφασίζεται η ανεξαρτησία της Κύπρου.

Η Ελλάδα χάνει ένα σημαντικό άνθρωπο των γραμμάτων το Μανόλη Τριανταφυλλίδη.

Το Μάιο του 1959 εξαγγέλλεται το μεγάλο πρόγραμμα του Καραμανλή για τις τουριστικές υποδομές, που σκοπό έχει την ανάπτυξη του τουρισμού και τη σύνδεση του με τον πολιτισμό. Πολλά από τα ξενοδοχεία «Ξενία», τα οποία σχεδιάστηκαν από κορυφαίους έλληνες αρχιτέκτονες εκείνη την περίοδο, χτίστηκαν σε τόπους που ο ίδιος ο Καραμανλής επέλεγε γυρίζοντας γί' αυτό ειδικά το σκοπό την Ελλάδα με αυτοκίνητο. Στόχος του ήταν να βαδίσουν ο τουρισμός και ο πολιτισμός μαζί στην ανάπτυξη της χώρας και στη διάδοσή της στο εξωτερικό.

Τον Οκτώβριο του 1959 εγκαινιάζεται από το βασιλιά Παύλο, το εργοστάσιο της ΔΕΗ στην Πτολεμαίδα, ένα έργο από τα σημαντικότερα της περιόδου ταχείας ανάπτυξης της χώρας. Ο Καραμανλής δημιούργησε τη ΔΕΗ στην Ελλάδα καταργώντας το αποικιακού τύπου σύστημα ελέγχου της ενέργειας στην Ελλάδα από τη βρετανική «Πάουερ». Με το νόμο 3523 του 1956 η ΔΕΗ ορίζεται ως μοναδικός φορέας για την παραγωγή και διανομή ηλεκτρικής ενέργειας. Ήταν ο νόμος με τον οποίο

ουσιαστικά κρατικοποιήθηκαν όλες οι ηλεκτρικές επιχειρήσεις της χώρας, συνολικά 415.

14 Δεκεμβρίου 1959 πάνω από μισό εκατομμύριο Αθηναίοι έχουν κατεβεί στους δρόμους για να υποδεχθούν τον πρόεδρο των Ηνωμένων Πολιτειών, στρατηγό και νικητή του Β Παγκοσμίου Πολέμου Ντουάιτ Αϊζενχάουερ.

Ο Μακάριος εκλέγεται πρώτος πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας. Για πρώτη φορά ύστερα από ατέλειωτες περιπέτειες ο ελληνικός και ο κυπριακός λαός ελπίζουν βάσιμα σε ένα καλύτερο μέλλον.

Οι πρώτες φωτογραφίες από την αθέατη πλευρά της σελήνης, φθάνουν στη Γη από το σοβιετικό διαπλανητικό σταθμό «Λούνικ 3» προκαλώντας διεθνές ενδιαφέρον και εξάπτοντας τη φαντασία.

Στην Κύπρο εμφανίζονται πολύ νωρίς τα πρώτα σημάδια εντάσεων. Τουρκικές εφημερίδες διασπείρουν την είδηση ότι έλληνες αξιωματικοί κατεβαίνουν στην Κύπρο ντυμένοι με πολιτικά για να την καταλάβουν. Η αισιοδοξία που έχει προσηγηθεί αρχίζει τώρα να κλονίζεται.

22 Φεβρουαρίου 1960, μια από τις κορυφαίες μορφές του ελληνικού θεάτρου ο Βασίλης Λογοθετίδης, φεύγει από τη ζωή. Στην τελευταία του κατοικία τον συνοδεύουν πενήντα χιλιάδες Αθηναίοι. Το κοινό τον λάτρευε και ακριβώς επειδή η τέχνη του ήταν πραγματικά κλασική μέσα στο νευρώδη αλλά μεστό έκφρασης μινιμαλισμό της- ακόμη τον λατρεύει.

Τον Αύγουστο του 1960, η Μαρία Κάλλας, η αδιαμφισβήτητη «θεά» του παγκόσμιου λυρικού θεάτρου, έρχεται στην Ελλάδα για να τραγουδήσει τη «Νόρμα» του Μπελίνι, στην Επίδαυρο. Η Κάλλας προκαλούσε κύματα λατρείας όπου και αν εμφανιζόταν στον πλανήτη. Σήμερα παραμένει αξεπέραστη και σημείο αναφοράς. Οι παραστάσεις της στην Επίδαυρο μαζί με τον Ιταλό μαέστρο Τούλιο Σεραφίν μνημονεύονται ακόμη.

14 Σεπτεμβρίου 1960, η Ελλάδα χάνει ένα μεγάλο δημιουργό της, κορυφαίο ανάμεσα στους μυθιστοριογράφους της: το «μοραλιστή» -όπως τον αποκάλεσε ο Γ. Σαββίδης- Μ. Καραγάτση. Ο συγγραφέας του «Γιούγκερμαν» και άλλων αριστουργημάτων που αγάπησαν οι Έλληνες ήταν 52 ετών. Μ. Καραγάτσης ήταν το φιλολογικό ψευδώνυμο του

Δημήτρη Ραυτόπουλου. «Ο Καραγάτσης ήταν κατά γενική ομολογία, η πιο εκρηκτική, η πιο πληθωρική και τελικά η πιο ατόφια πεζογραφική ιδιοφυΐα της λεγόμενης γενιάς του '30».

Μετά την εισαγωγή των γαλλικών μετρικών μονάδων έρχεται η στιγμή για την κατάργηση της βαρείας και της υπογεγραμμένης, στο ίδιο πλαίσιο μιας διαδικασίας εκσυγχρονισμού της χώρας.

16 Αυγούστου 1960 η Κύπρος συγκαταλέγεται μεταξύ των ανεξάρτητων κρατών, καθώς ξεκινά η ισχύς των Συμφωνιών. Είναι η κατάληξη μακρών και αιματηρών ηρωικών αγώνων και περιπετειών.

12 Σεπτεμβρίου 1960, ο διάδοχος του θρόνου Κωνσταντίνος επιστρέφει στην Ελλάδα με χρυσό μετάλλιο ιστιοπλοΐας από τους Ολυμπιακούς Αγώνες της Ρώμης και γίνεται δεκτός από τους Αθηναίους σε μια πομπή θριάμβου. Ήταν ο πρώτος Έλληνας χρυσός ολυμπιονίκης από το 1912.

Ο Κένεντυ σε μια συμβολική πράξη θα δεχθεί ως πρώτο ξένο ηγέτη στον Λευκό Οίκο τον Κωνσταντίνο Καραμανλή. Η ζωή του 35^{ου} αμερικανού προέδρου θα τελειώσει ξαφνικά με μια σφαίρα στο κεφάλι, στο Ντάλας του Τέξας, τρία χρόνια αργότερα.

Δεκέμβριος 1960. Ο Μίκης Θεοδωράκης έρχεται από το Παρίσι για να παρουσιάσει ένα ορατόριο βασισμένο στην ποιητική σύνθεση του Οδυσσέα Ελύτη, το « Άξιον Εστί» που θα εκτελεσθεί με τον τραγουδιστή Γρηγόρη Μπιθικώτση και με χορωδία, με συνοδεία συμφωνικής ορχήστρας και λαϊκών οργάνων.

ΗΘΗ, ΜΟΔΑ ΚΑΙ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟΥ΄ 50

Η πρώτη δεκαετία ύστερα από τη λήξη του Β Παγκοσμίου Πολέμου, βρίσκει την Ελλάδα να προσπαθεί να ορθοποδήσει. Φτώχεια και δυστυχία από τη μια πλευρά και ελπίδα ότι κάτι καλύτερο θα έρθει από την άλλη.

Σε κοινωνικό επίπεδο τα ήθη είναι αυστηρά και οι προγαμιαίες σχέσεις μη αποδεκτές. Οι εργαζόμενες γυναίκες είναι λίγες, οι περισσότερες

ανύπανδρες που έχουν ανάγκη να εργαστούν για οικονομικούς λόγους. Οι παντρεμένες γυναίκες στην πλειοψηφία τους ασχολούνται με το σπίτι, τον άνδρα τους και την ανατροφή των παιδιών.

Στην αρχή της δεκαετίας του '50 γίνονταν πολλοί φόντοι για λόγους τιμής. Υπήρχε μια αυστηρότητα ηθών και διαφορετικές νοοτροπίες ως προς τις σημερινές σχετικά με την ελευθερία που μπορεί να έχει μια γυναίκα.

Σιγά -σιγά οι πρώτες δυσκολίες μετά την κατοχή και τον εμφύλιο ξεπερνιούνται και στις πόλεις κυρίως εμφανίζονται κοσμικά κέντρα. Οι Έλληνες γλεντούν στους ήχους του ταγκό, του φοξ τροτ, του βαλς, του μάμπο, της ρούμπας, της σάμπας, του ροκ εν ρολλ και του τσα- τσα. Οι δύο τελευταίοι χοροί κάνουν την εμφάνιση τους γύρω στο 1957 και ξεσηκώνουν τη νεολαία.

Από τους μοντέρνους Έλληνες συνθέτες τη μεγαλύτερη προτίμηση είχαν ο Μουζάκης και ο Μωράκης ενώ οι τραγουδιστές που άρεσαν ήταν οι Τζίμης Μακούλης, Τώνης Μαρούδας, Σώτος Παναγόπουλος. Οι δίσκοι της Σοφίας Βέμπο εξακολουθούσαν να έχουν ζήτηση και ακολουθούσαν η Κούλα Νικολαΐδου και η Μαίρη Λω.

Μεγάλη ζήτηση είχαν και δίσκοι με ξένη μοντέρνα μουσική από τραγουδιστές όπως ο Φράνκ Σινάτρα, η Ντόρις Ντέι και η Έντιθ Πιάφ. Στην αθηναϊκή νύχτα βασίλευε το συγκρότημα του Βασίλη Τσιτσάνη και της Μαρίκας Νίνου.

Οι θερινοί κινηματογράφοι με τους ψηλούς μαντρότοιχους και τις περικοκλάδες από γιασεμιά ήταν μια φθηνή λύση για ψυχαγωγία το καλοκαίρι. Παρακολουθούσαν ταινίες όπως: ο «Ο Μεθύστακας» με τον Ορέστη Μακρή και το Δημήτρη Χόρν, «Οι Απάχηδες των Αθηνών» με Βεάκη, Καλουτά, Ηλιόπουλο, Κωνσταντάρα, Μανέλλη, Φωτόπουλο, «Όσα παίρνει ο άνεμος» με Βίβιαν Λι και Κλάρκ Γκαϊμπλ , « Βίβα Ζαπάτα» με τον Μάρλον Μπράντο, «Για ποιον χτυπά η καμπάνα» με την Ίνγκριντ Μπέργκμαν, Γκάρυ Κούπερ και Κατίνα Παξινού, «Τραγουδώντας τη βροχή» με τον Τζιν Κέλυ, «Βασίλισσα Χριστίνα» με τη Γκρέτα Γκάρμπο, « Η κάλπικη λίρα» του Γιώργου Τζαβέλα κ.λ.π.

Το 1952 σφράγισε μια περιοδική έκδοση που έμεινε στην ιστορία του περιοδικού τύπου. Ο «Μικρός ήρωας», που έγραφε ο Στέλιος Ανεμοδουράς, ήταν το περιοδικό που διαβάστηκε πολύ από τις νεαρές ηλικίες. Ήταν το περιοδικό που ζωντάνευε με τους ήρωες του την εποχή του πολέμου και της κατοχής.

Οι γυναίκες ντύνονται με φορέματα που το μήκος τους ξεπερνά το μέσο της γάμπας, και τα τελευταία χρόνια της δεκαετίας ανεβαίνει τρία περίπου εκατοστά. Για τις καθημερινές εμφανίσεις τους προτιμούν μεσάτα ταγιέρ σε στενή γραμμή και γήινα χρώματα. Από το 1955 κάνουν την εμφάνιση τους τα φουρό. Τα φουρό είναι μεσοφόρια σε χρώμα λευκό, τα οποία έχουν πολλές στρώσεις λεπτού νάιλον υφάσματος ή και δαντέλας σε συνδυασμό με σύρμα, με σκοπό να δίνουν όγκο στις φούστες και τα φορέματα. Στη μόδα είναι τα εμπριμέ με μεγάλες κλάρες και έντονα χρώματα και τα στράπλες. Τα στράπλες φορέματα φοριούνται από το πρωί μέχρι το βράδυ και συνδυάζονται πάντοτε με γάντια. Ανοιχτόχρωμα, τρυπητά γάντια μέχρι τον καρπό για το πρωί και μακριά σατέν για το βράδυ. Τα γυναικεία μαλλιά είναι συνήθως κοντά και σπάνια το μήκος τους ξεπερνά τους ώμους.

Οι άνδρες φορούν φαρδιά κοστούμια, παντελόνια που πολλές φορές συγκρατούνται από τσιράντες και πάντα έχουν ψηλό καβάλο και μέση. Τα ανδρικά μαλλιά είναι πάντα κοντά, με μικρές φαβορίτες και κατά το δεύτερο μισό του '50 η μόδα επηρεάζεται από την Αμερική και επιβάλλει κρέμες που συγκρατούν την κόμη και της δίνουν υγρή όψη. Οι άνδρες δεν αποχωρίζονταν το σακάκι τους ούτε με την καλοκαιρινή ζέστη γιατί νόμιζαν ότι θα χάσουν την υπόληψη τους.

Στην Αθήνα ο οικοδομικός οργανισμός συνεχιζόταν αμείωτος και τα νέα σπίτια είχαν ήδη αλλάξει την όψη της πόλης. Η μόδα του ποδηλάτου και του μοτοσακί κυριαρχεί στην περίοδο 1955-56. Το 1957 υπήρχαν 2.900 γυναίκες που είχαν πάρει δίπλωμα οδηγού.

Στη δεκαετία του '50 παρατηρείται μια αύξηση του ρεύματος της αστυφιλίας προς την Αθήνα. Διογκώνεται η εσωτερική μετανάστευση

αλλά παρατηρείται αύξηση της μετανάστευσης προς το εξωτερικό. Η ανεργία ήταν ένας από τους βασικούς λόγους που την προκάλούσε. Οι πιο πολλοί ταξίδευαν στην Αυστραλία αλλά πήγαιναν και στη Βραζιλία, την Αργεντινή, τον Καναδά και τις ΗΠΑ. Η μετανάστευση είχε ως αποτέλεσμα την εγκατάλειψη των γυναικών στην Ελλάδα. Καθημερινά δημοσιεύονταν στις εφημερίδες αποφάσεις πρωτοδικείων με τις οποίες κηρύσσονταν λυμένοι πολλοί γάμοι ξενιτεμένων.

Μαρτυρία της κ. Ροδάμιας Καβουνίδου- Μπιλάλη: « Όσοι τελειώσαμε το Γυμνάσιο ζήσαμε μια άλλη μεταβολή: την απελευθέρωση των νέων. Αγόρια και κορίτσια, τώρα εύκολα εγκαταλείπουν την πατρική εστία είτε για να σπουδάσουν είτε για να βρουν κάποια δουλειά που θα βελτίωνε το οικονομικό τους επίπεδο. Όμως όλες τις γιορτές έτρεχαν- ιδιαίτερα οι φοιτητές- να έρθουν στα χωριά τους, να ζήσουν μαζί με τους δικούς τους, να χαρούν τα έθιμά τους. ... Θυμάμαι τη Μεγάλη Παρασκευή τα φωτισμένα, με τα καντηλάκια από όστρακα σαλιγκαριών, παράθυρα. Η μητέρα μου, όλη τη Μεγάλη Σαρακοστή, μάζευε τα όστρακα από τα μεγάλα σαλιγκάρια που μαγείρευε και τη Μεγάλη Παρασκευή τα γέμιζε με λάδι, τους έβαζε χόρτινο φυτιλάκι και τα κολούσε στα μάρμαρα των παραθυριών και στις κουπαστές των μπαλκονιών. Τα μικρά παιδιά ξετρελαίνονταν με τα φωτεινά σαλιγκάρια και δεν έφευγαν από κει. Η περιφορά των Επιταφίων - τότε τους στολίζαμε μόνοι μας με δικά μας λουλούδια και περισσή αγάπη-, το στρώσιμο των κεντημένων σεντονιών και των σκόρπιων λουλουδιών για να περάσει από πάνω ο άρχοντας της ζωής, τα μικρά που έτρεχαν να καθίσουν εκεί για να πάρουν την ευλογία του Θεανθρώπου, ήταν στιγμές μεγάλης συγκίνησης. Και ερχόταν η Ανάσταση με όλη τη χαρά και τη βεβαιότητα ότι νικήθηκε ο θάνατος. Παντού χαρές, τραγούδια – βοήθησε και η εισβολή του τρανζίστορ αυτή την περίοδο- και πυκνή τσίκνα από το σουβλιστό αρνί. Τα δημοτικά μας τραγούδια και οι λεβέντικοι χοροί έδιναν ένα ξεχωριστό νόημα αυτές τις ημέρες.»

Στην ελληνική εκπαίδευση παρατηρείται μια αδιέξοδη κατάσταση, η οποία επιβεβαιώνεται και από τα στατιστικά στοιχεία της δεκαετίας του 1950. Σύμφωνα με την απογραφή του 1951, οι αναλφάβητοι στον αγροτικό και ημιαγροτικό πληθυσμό άνω των 10 ετών ήταν 33%, το 1/3 δηλαδή του αγροτικού πληθυσμού(στις γυναίκες τα αντίστοιχα ποσοστά ξεπερνούν το 55%). Ακόμη στην ύπαιθρο, σε 100 παιδιά τα 95 δε συνεχίζουν σε σχολεία μέσης εκπαίδευσης. Πολύ χαμηλό είναι και το επίπεδο της τεχνικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα αφού σε 1000 κατοίκους αναλογούν 5,2 μαθητές τεχνικής εκπαίδευσης.

Η κατάσταση στα εκπαιδευτικά πράγματα οδήγησε στις 14 Ιουνίου 1957 τον τότε πρωθυπουργό Κ. Καραμανλή να συγκροτήσει ειδική επιτροπή(την αποτελούσαν καθηγητές πανεπιστημίου) με εντολή τη μελέτη των προβλημάτων της ελληνικής παιδείας.

Το Σεπτέμβριο του 1959 θα ψηφισθεί το νομοθετικό διάταγμα 3971 για τη γενική, τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση. Οι κυριότερες μεταβολές που επιφέρει στην ελληνική εκπαίδευση το παραπάνω διάταγμα είναι: α) Η ίδρυση εξατάξιων γυμνασίων που καταργούν τα μέχρι τώρα οκτατάξια. β) Η ίδρυση δύο(Αθήνα- Θεσσαλονίκη) δημόσιων τεχνικών σχολών με διάφορα τμήματα ειδίκευσης, όπως δομικά έργα, συγκοινωνιακά και υδραυλικά έργα, τοπογράφοι κ.λ.π). γ). Η ίδρυση σε έξι επαρχιακές πόλεις τριετών ή τετραετών δημόσιων τεχνικών σχολών βοηθών εργοδηγών.

ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΓΑΣΤΟΥΝΗΣ

Στεγαζόταν μέχρι το 1958 σε αίθουσες του 1^{ου} δημοτικού σχολείου Γαστούνης και η 7^η και 8^η τάξη στο κτίριο του Μούγιου. Κάποιες αίθουσες στεγαζόνταν στο κτίριο Παπαδόπουλου μέχρι το 1963 και τα διαλείμματα οι μαθητές πήγαιναν στο οικόπεδο του Ιωάννη Γιαννακόπουλου. Η προσέλευση των μαθητών στο 1^ο δημοτικό σχολείο γινόταν τις απογευματινές ώρες. Στο εξατάξιο Γυμνάσιο Γαστούνης οι μαθητές από το δημοτικό σχολείο έδιναν εισιτήριες εξετάσεις και αν επιτύχουν

εισάγονται στη 3^η τάξη του εξατάξιου Γυμνασίου. Στα χρόνια της δεκαετίας του 1950-1960 υπήρχε παράρτημα του Γυμνασίου Γαστούνης στα Λεχαινά και στο Βαρθολομιό. Οι μαθητές στο Γυμνάσιο προέρχονται από Γαστούνη, Σώστι, Ανδραβίδα, Αγία Μαύρα, Λευκοχώρι, Καλύβια, Σαββάλια, Βαρθολομοιό, Κελευή, Μπουχιώτη, Σταφιδόκαμπο, Τραγανό, Καβάσιλα, Μάχου, Ξυλοκέρα, Κυλλήνη, Νεοχώρι, Αμπελόκαμπο, Τρουμπέ, Καρδιακαύτι, Παλαιοχώρι, Κάστρο, Γλύφα, Αμαλιάδα, Βραχνέικα, Ρουπάκι, Πύργο, Ροβιάτα, Αθήνα, Λεχαινά, Βάρδα, Μανωλάδα, Μυρσίνη, Βυτινέικα, Στρούσι, Κουρτέσι, Λυγιά, Πάτρα και Δάφνη.

Κατά το σχολικό έτος **1950-51** υπάρχουν εγγεγραμμένοι μαθητές στο Γυμνάσιο Γαστούνης συνολικά 447 (134 στην 3^η τάξη, 83 στην 4^η τάξη, 93 στην 5^η τάξη, 57 στην 6^η τάξη, 47 στην 7^η τάξη και 33 στην 8^η τάξη). Παρατηρείται δηλαδή μαθητική διαρροή στις τελευταίες τάξεις του Γυμνασίου.

Οι μαθητές πληρώνουν κάθε χρόνο μαθητική εισφορά(εκπαιδευτικά τέλη εγγραφής) για τη φοίτηση τους. Σε μια Ελλάδα που οι περισσότεροι Έλληνες έχουν χαμηλό βιοτικό επίπεδο αυτό το ποσό είναι μια δαπάνη που δύσκολα καλύπτεται από τις φτωχές οικογένειες. Ακόμη και η αγορά βιβλίων είναι απαγορευτική. Τα σχολικά βιβλία δε διανέμονταν δωρεάν και οι περισσότεροι μαθητές δανείζονταν τα βιβλία από άλλους μαθητές για να διαβάσουν. Μαθητική εισφορά δεν πλήρωναν τα τέκνα απόρων, τέκνα πολύτεκνων οικογενειών, τέκνα που οι γονείς τους ήταν θύματα πολέμου, τα τέκνα δημοσίων υπαλλήλων, τέκνα ορφανά πατρός, ο δεύτερος αδελφός μιας οικογένειας, τα τέκνα συνταξιούχων και οι αριστεύσαντες.

Το σχολικό έτος **1950-51** Γυμνασιάρχης ήταν ο Μιχαήλ Ρετζέπης, μαθηματικός και καθηγητές οι: Μπιλάλης Κωνσταντίνος- θεολόγος, Κανελλακόπουλος Ιωάννης- φιλόλογος, Κουλούρης Διονύσιος- φιλόλογος, Καστραντάς Κωνσταντίνος- μαθηματικός, Αργυρόπουλος Απόστολος- φυσικός, Παπασωτηρίου Γεώργιος- μαθηματικός, Πιπέρης Παναγιώτης- φιλόλογος, Βερναρδάκης Ευάγγελος- γαλλικών, Παπαβασιλείου Ιωάννης-

γυμναστής, Βλάσσης Χρίστος- φιλόλογος και Γιάνναρος Παναγιώτης- φιλόλογος.

Πραγματοποιούνται γυμναστικές επιδείξεις στο γήπεδο του «Αίαντος» Γαστούνης ενώ υπάρχει σχολικός κανονισμός που υπαγορεύει στους μαθητές να έχουν συγκεκριμένη συμπεριφορά εντός και εκτός σχολείου. Οι καθηγητές ελέγχουν τους μαθητές και εκτός σχολείου. Δεν επιτρέπεται να συχνάζουν σε καφενεία, να κυκλοφορούν με ποδήλατα, σε κινηματογράφο χωρίς συνοδεία, να περιφέρονται μετά τις 08.30 μ. μ και οφείλουν τα αγόρια να φορούν πηλίκια(ενδεικτικό μαθητικής ιδιότητας) και να κόβουν τα μαλλιά τους κοντά στις αρχές του μήνα. Τα κορίτσια πρέπει να φορούν ποδιές και να είναι χτενισμένα ώστε να παρουσιάζουν μια ευπρεπή εμφάνιση. Οι καθηγητές κάνουν παρατηρήσεις για την εμφάνιση και τη συμπεριφορά των μαθητών και αν αυτοί δε συμμορφώνονται τιμωρούνται με πολυήμερες αποβολές και με μείωση της διαγωγής τους.

Μαρτυρία της κ. Ροδάμειας Καβουνίδου- Μπιλάλη: « Η δεκαετία του '50 ήταν πληγωμένη αλλά και γεμάτη σφρίγος. Το σφρίγος και η αντοχή των ανθρώπων φαινόταν στο τραγούδι, στο χορό αλλά και σε άλλους τομείς. Το έδειχνε η ζωή του σχολείου και η κοινωνική δραστηριότητα. Οι περίφημες γυμναστικές επιδείξεις, που συγκέντρωναν μικρούς και μεγάλους σε μια γιορτινή ατμόσφαιρα με την επίδειξη των ικανοτήτων του σώματος και της ψυχής, με τα αγωνίσματα, τους χορούς και τις ασκήσεις. Σ' αυτές δεν ήταν μόνο τα παιδιά που χαιρόνταν, γιατί ζούσαν σ' έναν άλλο όμορφο κόσμο, αλλά όλη η πόλη».

Τον Ιούνιο του 1951 αναλαμβάνει Γυμνασιάρχης ο Γιαννόπουλος Αναστάσιος. Το σχολικό έτος **1951-52** καθηγητές στο Γυμνάσιο Γαστούνης είναι: Μπιλάλης Κωνσταντίνος- υποδιευθυντής, Κανελλακόπουλος Ιωάννης- φιλόλογος, Καστραντάς Κωνσταντίνος- μαθηματικός, Οικονόμου Γεώργιος- φιλόλογος, Βερναρδάκης Ευάγγελος- γαλλικών, Παπαντωνίου Παναγιώτης- φιλόλογος, Λουρίδα Παναγιώτα- σωματικής αγωγής, Αργυρόπουλος Απόστολος-φυσικός, Μίχος Χρήστος- σωματικής

αγωγής, Κανελλόπουλος Γεώργιος- φιλόλογος και Κουλούρης Διονύσιος- φιλόλογος.

Εγγεγραμμένοι μαθητές στο Γυμνάσιο Γαστούνης είναι 523.

Αξιοσημείωτο περιστατικό της σχολικής ζωής αποτελεί η σύλληψη τεσσάρων μαθητών του Γυμνασίου και η προσαγωγή τους στο κρατητήριο της αστυνομίας Γαστούνης γιατί συνελήφθησαν να χαρτοπαίζουν σε απόκρυφο μέρος σε καφενείο. Ο αστυνόμος Γαστούνης ζήτησε την παραδειγματική τιμωρία των μαθητών για να μην τους παραπέμψει στο αυτόφωρο δικαστήριο. Οι μαθητές προσήλθαν στο γραφείο του Γυμνασίου συνοδεία χωροφύλακα και του Αστυνόμου και ομολόγησαν την πράξη τους λέγοντας ότι έπαιζαν για διασκέδαση και όχι για χρήματα. Τιμωρήθηκαν με επτά ημέρες αποβολή και όταν επανέλθουν στο σχολείο να συνοδεύονται από τους κηδεμόνες τους.

Οι καθηγητές του Γυμνασίου διαπιστώνουν(Πρ.30/17-6-1952) ότι η επίδοση πολλών μαθητών από το Δημοτικό σχολείο δεν είναι καλή, υστερούν στην ανάγνωση, στην έκφραση, δεν έχουν τη δύναμη του «σκέπτεσθαι» και του «κρίνειν», δεν κατέχουν ούτε τη δημοτική, ούτε την καθαρεύουσα, ούτε «ορθώς γράφειν τὰς λέξεις», ρέπουν «εις παπαγαλισμόν», δεν έχουν καλή συμπεριφορά. Τα αίτια αυτού του φαινομένου αποδίδονται στους δημοδιδασκάλους οι οποίοι επιτελούν πλημμελώς τις εργασίες τους, δεν έχουν πολυμερή μόρφωση ώστε να αναπτύσσουν το ενδιαφέρον και την αυτενέργεια των μαθητών και την «άσκησιν της χειρός» με εργαστηριακές εργασίες στη χειροτεχνία, στη ζωγραφική κ. λ. π. Προτείνεται ότι πρέπει να αναπτυχθεί η εργατικότητα των δημοδιδασκάλων, να αναπτυχθεί η πολυμερής μόρφωση αυτών, να αναμορφωθεί η διδακτέα ύλη και γενικά η μέθοδος και το πρόγραμμα των δημοτικών σχολείων. Επίσης διαπιστώνεται ότι η περιοχή είναι γεωργική και παρατηρούνται διαφορές σχετικά με τη συμπεριφορά και τον πλούτο των παραστάσεων των παιδιών της Γαστούνης από εκείνης των πόλεων. Οι διαφορές είναι φανερές στα κορίτσια των αγροτικών περιοχών, τα οποία όμως υπερτερούν σε ήθος. Τέλος γίνεται αναφορά στη δύσκολη πολεμική και μεταπολεμική περίοδο που έχει επηρεάσει τη συμπεριφορά

των μαθητών κα έχει θρέψει την ατομικότητα. Συζητήσεις με τους γονείς φανερώνουν ότι οι περισσότεροι αντιμετωπίζουν δυσκολίες επιβίωσης. Τα κρούσματα ανυπακοής και απείθειας αποδίδονται σε αυτή τη δύσκολη περίοδο και στην οικογενειακή ανατροφή.

Ο σύλλογος Διδασκόντων αποφασίζει την κατάρτιση εσωτερικού και εξωτερικού κανονισμού λειτουργίας του σχολείου. Έχει ενδιαφέρον να δούμε τι προβλεπόταν για να αντιληφθούμε τις αντιλήψεις των ανθρώπων εκείνης της εποχής και να διαπιστώσουμε το κλίμα της σχολικής ζωής: «Ο μαθητής οφείλει σέβας, αγάπη και υπακοή εις τους καθηγητάς. Οι μαθηταί είναι όλοι ίσοι έναντι των σχολικών νόμων. Ο μαθητής οφείλει να φοιτά τακτικώς και ανελλιπώς καθ' όλον το έτος, εάν ασθενήσει να ειδοποιήσει το Γραφείο περί της ασθενείας του και επανερχόμενος να προσκομίσει πιστοποιητικό σχολιάτρου. Μαθητής απουσιάζων αδικαιολογήτως να καλείται αμέσως ο πατήρ του. Ο μαθητής οφείλει να είναι καθαρός και κοσμίως ενδεδυμένος, να είναι ήσυχος και εύτακτος. Οφείλουν οι μαθητές να φροντίζουν να διατηρείται καθαρό το σχολείο και οποιαδήποτε βλάβη αυτού θα επανορθώνεται με δαπάνες του μαθητή. Η κόμμωση της κεφαλής θα είναι υποχρεωτική για όλους τους μαθητές με ψιλή μηχανή πλην των μαθητών της ογδόης, οι οποίοι οφείλουν να έχουν κόμμωση σεμνή. Απαγορεύεται η άσκοπη χρήση ποδηλάτων εντός της πόλεως και η παρακολούθηση κινηματογραφικών έργων άνευ της άδειας του σχολείου. Επίσης απαγορεύεται στους μαθητές το ποδόσφαιρο και το βόλεϊ, επιτρέπεται κατά το Σάββατο και Κυριακή. Ο εκκλησιασμός των μαθητών θα διενεργείται ομαδικά από το σχολείο ανά δεκαπενθήμερο, οι μαθητές υποχρεούνται στις ενδιάμεσες Κυριακές να εκκλησιάζονται μαζί με τους οικείους τους. Μετά από πρόταση του Γυμνασιάρχη αποφασίστηκε να μην χρησιμοποιούν οι μαθητές ηλικίως διακριτικό γνώρισμα μαθητικής ιδιότητας- αλλά να είναι όλοι ασκεπείς και να φέρουν τριγωνικό σήμα(κονκάρδα) με αναγεγραμμένα επ' αυτού τα αρχικά γράμματα του σχολείου και αριθμό μαθητολογίου. Ο καθηγητής πρέπει να εργάζεται με επιμονή, αφοσίωση, αγάπη προς το παιδί, να έχει συναδελφική συμπεριφορά, να είναι φιλόστοργος,

αμερόληπτος, φιλοδίκαιος, ήπιος, σοβαρός, ευπρεπώς ενδεδυμένος. Στην πρωινή ομαδική προσευχή παρίστανται όλοι οι διδάσκοντες την πρώτη ώρα μαζί με το Γυμνασιάρχη και καλό θα ήταν η πρωινή προσευχή να ψέλνεται από χορωδία μαθητριών.»

Κατά το σχολικό έτος 1951-52 πραγματοποιούνται ομιλίες από μέλη του Συλλόγου Διδασκόντων προς τους μαθητές και τους κηδεμόνες για να υπάρχει – όπως υποστηρίζει ο Γυμνασιάρχης- μορφωτική επίδραση στους μαθητές και στην κοινωνία, ενώ στην τοπική κοινωνία θα δοθεί «κολακευτική» εντύπωση για το Σύλλογο αφού θα προσφέρει τέτοια πνευματική τροφή. Οι ομιλίες έχουν τα εξής θέματα: α) «η ανοικοδόμησις ηθικών ερειπίων» β) « Οι εθνικοί ευεργέται» γ) « Περί τάξεως και ακριβείας» δ) « η κατ' οίκον μελέτη» ε) « Πως γίνεται μια ομιλία» στ) « Γιατί σπουδάζουμε τη Νεοελληνική Λογοτεχνία». Πρόκειται για ομιλίες με ηθικό περιεχόμενο, με φιλολογικό προσανατολισμό και στοχεύουν στην καλλιέργεια πατριωτικού αισθήματος.

Οι μαθητές πραγματοποιούν εκδρομή στην Αρχαία Ολυμπία και προγραμματίζονται θεατρικές παραστάσεις με θέματα: « Η Δόξα και η Νίκη», «Αθάνατες σελίδες», « Η Αγία Λαύρα».

Μαρτυρία κ. Ροδάμιας Καβουνίδου- Μπιλάλη: « Στερημένοι οι Έλληνες κατά τη μαύρη δεκαετία του '40 από τον πανηγυρικό εορτασμό των εθνικών εορτών, βγαίνουν τώρα στους δρόμους να τραγουδήσουν, να απαγγείλουν, να παρελάσουν. Οι παρελάσεις ήταν ό,τι πιο χαρούμενο και πιο σημαντικό όλη αυτή την περίοδο. Αυτές οι ημέρες ήταν γιορτές που σήκωναν τα βαρίδια από το βραχνά των δύο πολέμων. Θυμάμαι, κόντευα τότε να τελειώσω το Γυμνάσιο, μια παραμονή της 28^{ης} Οκτωβρίου, μπήκα χαρούμενη στο σπίτι και λέω στον πατέρα μου:

-Μπαμπά να σου πω εκείνο το ποίημα, που μας έμαθες όταν ήμασταν μικρά για τη γιορτή της 28^{ης} Οκτωβρίου.

-Σιγά μη το θυμάσαι, μου είπε εκείνος. Εγώ όμως αντί άλλης απαντήσεως αρχίζω:

- Είχε κάνει τον σταυρό του
κι έπεσε να κοιμηθεί,

όταν έξαφνα του λέγουν
κάποιος πρέσβυς σας ζητεί.

Ποίος είναι; Και τι θέλει;

- Είναι ο Ιταλός ο πρέσβης

Κάτι θέλει να σας πει.

- Ας εισέλθει

- Καλησπέρα πρεσβευτά μου.

Τέτοια ώρα τι ζητάς; Και στα χέρια τι κρατάς;

- Έχω νότα πρόεδρέ μου

του Μπενίτο Μουσολίνι

και δια την εκτέλεσή του

μία ώρα προθεσμία,

για την αφεντιά σας δίνει.

- Σαν το διάβασε του λέει:

- Φύγε αμέσως από δω.

Την απάντηση θα δώσει

το πρωί το ευζωνικό.

Το πρωί την άλλη μέρα,

η διαταγή εστάλη.

Ο στρατός του Μουσολίνι

την παρέλαση να κάνει.

Μα σαν έφτασαν πλησίον

κει κοντά στην Κορυτσά

τους εδέχθηκαν με «αέρα»

των Ελλήνων τα παιδιά.

Για πέστε μας παιδιά

να έχουμε καλό ερώτημα

τι θέλετε;

- Θέλουμε την Κρήτη, την Αθήνα

το βασιλιά να πάρουμε

τον Μεταξά το Γιάννη

δεμένους να τους στείλουμε

στη Ρώμη μέσω Μπάρι
- Εκάματε λογαριασμό
χωρίς τον ξενοδόχο.
Πάρτε την πρώτη μπαταριά
και μείνετε στον τόπο
και μάθετε πως η Ελλάς δεν έχει μακαρόνια
έχει ευζωνάκια ξακουστά
φαντάρους και κανόνια.»

Ο Γυμνασιάρχης Γιαννόπουλος Αναστάσιος μετατέθηκε στην Ακράτα για το σχολικό έτος 1952-53 και στο Γυμνάσιο Γαστούνης τοποθετείται Γυμνασιάρχης ο Βασιλόπουλος Δημήτριος.

Κατά το σχολικό έτος **1952-53** καθηγητές στο Γυμνάσιο Γαστούνης είναι: ο Κωνσταντίνος Μπιλάλης- θεολόγος, Παναγιώτης Παπαντωνίου- φιλόλογος, Ιωάννης Κανελλακόπουλος- φιλόλογος, Γεώργιος Οικονόμου- φιλόλογος, Απόστολος Αργυρόπουλος-φυσικός, Χρίστος Μίχος-σωματικής αγωγής, Κωνσταντίνος Καστραντάς-μαθηματικός, Παναγιώτα Λουρίδα-σωματικής αγωγής, Ευάγγελος Βερναρδάκης- γαλλικής και Γεώργιος Παπασωτηρίου.

Στο παιδαγωγικό συνέδριο που θα πραγματοποιηθεί στην Πάτρα, ο σύλλογος διδασκόντων αποφασίζει (Πρ.29/31-1-1953) να προτείνει για συζήτηση τα εξής θέματα:1) Συστηματική οργάνωση υποδειγματικών διδασκαλιών εκ μέρους των εκπαιδευτικών με δικαιολόγηση της προτεινόμενης διδασκαλίας 2) Αξιοποίηση των θρησκευτικών αληθειών υπό των μαθητών 3) Τρόποι απολύτρωσης των μαθητών από την ανορθογραφία 4) Μεθοδικός τρόπος διδασκαλίας της στερεομετρίας και κοσμογραφίας 5) Μεθοδικός τρόπος διδασκαλίας της Χημείας 6) Μεθοδικός τρόπος διδασκαλίας των Φιλοσοφικών στην ογδόη τάξη 7) Ο αθλητισμός ως μέσο αγωγής και 8) Μεθοδικός τρόπος διδασκαλίας της Ιστορίας.

Ποινές επιβάλλονται στους μαθητές είτε γιατί δείχνουν απρεπή συμπεριφορά στο Γυμνασιάρχη εκτός σχολείου(τετραήμερη αποβολή), είτε γιατί κυκλοφορούν σε κεντρική δημόσια οδό πέραν της ορισθείσης ώρας

από το Σύλλογο Διδασκόντων(τριήμερη αποβολή), είτε γιατί μαθητής γρονθοκόπησε συμμαθητή του(οκταήμερη αποβολή).

Το 1953 εορτάζεται η «εβδομάδα του Διδασκάλου» και η Βασίλισσα απευθύνει μήνυμα προς όλους τους Έλληνες Εκπαιδευτικούς που έχει ως εξής: « Επί τη ευκαιρία του εορτασμού της εβδομάδος του Διδασκάλου απευθύνω θερμόν χαιρετισμόν προς όλους τους Έλληνας εκπαιδευτικούς. Μαζί με όλες τις μητέρες της Ελλάδος ευχαριστώ αυτούς, που αναλαμβάνουν το βαρύτερο καθήκον να εμφυτήσουν εις τις τρυφερές ψυχές των παιδιών μας τα υψηλά αισθήματα χάρις εις τα οποία εγράφη η ιστορία της Ελλάδος και του πολιτισμού. Οι Έλληνες εκπαιδευτικοί ακολουθούντες πιστώς τα ίχνη και την φωτεινήν δράσιν των επιφανών διδασκάλων του Γένους και ολοκλήρου της μακραίωνος σειράς των προκατόχων των ασχολούνται μετά ζήλου και θέρμης να μεταλαμπαδεύσουν εις την νέαν γενεάν το Θείον φως της γνώσεως, να χαλκεύσουν την ψυχήν και να διαπλάσουν το ήθος των νέων όπως απαιτεί και επιβάλλει η συνεχής και αδιάσπαστος εθνική παράδοσις. Το Κράτος, ευγνώμον προς τους διδασκάλους του, τους αρχιτέκτονας αυτούς του μέλλοντος της φυλής, τοις απονέμει την προσήκουσαν τιμήν και διαδηλοί την συναισθησίαν του ότι και εις το μέλλον θα εξακολουθήσουν να παραμένουν το κύριον στήριγμα του δια την υλικήν, πνευματικήν και ηθικήν ανοικοδόμησιν της Χώρας»

Οι μαθήτριες και οι μαθητές συμμετέχουν σε γυμναστικές επιδείξεις και ο Υπουργός Παιδείας κ. Καλλίας δίνει εντολή στους καθηγητές σωματικής αγωγής, να καθορίσουν κατά την κρίση τους πώς θα φορούν τις φουφούλες οι μαθήτριες. Αποφασίζεται το λάστιχο που σφίγγει τις φουφούλες να μην ανέλθει περισσότερο των δέκα εκατοστών από το γόνατο των μαθητριών.

Το σχολικό έτος **1953-54** γυμνασιάρχης είναι ο φιλόλογος Δημήτριος Βασιλόπουλος και καθηγητές: ο Μπιλάλης Κωνσταντίνος- υποδιευθυντής, ο Παπαντωνίου Παναγιώτης-φιλόλογος, ο Κανελλακόπουλος Ιωάννης-φιλόλογος, ο Κανελλόπουλος Γεώργιος-φιλόλογος, ο Οικονόμου Γεώργιος-φιλόλογος, ο Αργυρόπουλος Απόστολος-φυσικός, ο Καστραντάς

Κωνσταντίνος-μαθηματικός, ο Μίχος Χρήστος-σωματικής αγωγής, ο Βερναρδάκης Ευάγγελος- γαλλικής γλώσσας, η Αναστασιάδου Κωστούλα, η Κουφοπούλου Μαρία-φιλόλογος. Αργότερα παρουσιάζονται και αναλαμβάνουν υπηρεσία η Πυριόχου Μπετίνα- θεολόγος, η Κωνσταντινίδου Παναγιώτα-φιλόλογος, ο Άνθης Ιωάννης, σωματικής αγωγής, η Σεγδίτσα Ευσταθία-φιλόλογος και η Αργυριάδου Αγαύη-μαθηματικός.

Εγγεγραμμένοι μαθητές στο Γυμνάσιο Γαστούνης είναι 468.

Δεν πληρώνουν εκπαιδευτικά τέλη ,εκτός από τις γνωστές κατηγορίες μαθητών,και τα τέκνα σεισμοπλήκτων. Ο σεισμός στο Ιόνιο έχει φέρει μαθητές στη Γαστούνη και αρκετοί από αυτούς φιλοξενούνται σε οικογένειες της πόλης μας.

Η επιβολή ποινών αφορά μαθητή που βλασφήμησε τα θεία(πενθήμερη αποβολή), μαθητές που έκαναν ποδήλατο(τριήμερη αποβολή), μαθητή που διατάραξε την κοινή ησυχία στο χωριό του(διήμερη αποβολή), σε μαθητή(οκταήμερη αποβολή) γιατί αρνήθηκε να παραδώσει φωτογραφίες μαθήτριάς που κρατούσε στον καθηγητή του.

Το σχολικό έτος **1954-55**, το κεντρικό Γυμνάσιο συστεγάζεται στο Α Δημοτικό σχολείο και χρησιμοποιεί τις πέντε αίθουσες. Η 7^η και 8^η τάξη στεγάζονται στο κτίριο του Μούγιου. Εγγεγραμμένοι μαθητές συνολικά: 386.

Γυμνασιάρχης είναι ο Δημήτριος Βασιλόπουλος και υποδιευθυντής ο Μπιλάλης Κωνσταντίνος. Καθηγητές οι Κανελλακόπουλος Ιωάννης, Κανελλόπουλος Γεώργιος, Οικονόμου Γεώργιος, Κωνσταντινίδου Παναγιώτα, Σεγδίτσα Ευσταθία, Καστραντάς Κωνσταντίνος, Αργυρόπουλος Απόστολος, Μίχος Χρήστος, Άνθης Ιωάννης, Αναστασιάδου Κωστούλα, Αργυριάδου Αγαύη-φυσικομαθηματικός, Λουρίδα Παναγιώτα, Πυριόχου Μπετίνα.

Το σχολικό έτος **1955-56** παραμένει γυμνασιάρχης ο Δημήτρης Βασιλόπουλος και καθηγητές οι: Αναστασόπουλος Μιχαήλ-φιλόλογος, Οικονόμου Γεώργιος, Κωνσταντινίδου Παναγιώτα- φιλόλογος, Σεγδίτσα Ευσταθία, Πυριόχου Μπετίνα, Καστραντάς Κωνσταντίνος, Αργυριάδου

Αγαύη, Αργυρόπουλος Απόστολος, Άνθης Ιωάννης, Λουρίδα Παναγιώτα, Μιχαηλίδης Άγγελος-θεολόγος και Λούκου Αντιγόνη- φιλόλογος.

Αποβολές μαθητών παρατηρούνται επειδή δε φέρουν πηλίκιο, γιατί παρακολούθησαν θεατρική παράσταση, επειδή έδειξαν ανάρμοστη συμπεριφορά προς τους καθηγητές τους(συγκεκριμένα ,δε χαιρέτησαν καθηγήτριά τους), γιατί κατά την αποχώρηση της σημαίας αστεϊζόταν μαθητής με συμμαθητές του, επειδή μαθητής μέσα στην τάξη πετούσε στραγάλια σε συμμαθήτριά του ή σύχναζε σε ψυχαγωγικό κέντρο του «Αίαντος» Γαστούνης.

Το σχολικό έτος **1956-57** στο σχολείο πραγματοποιείται ομιλία με θέμα: «παγκόσμιος ιστορία του παιδιού» και στις 2-11-1956 οι μαθητές του Γυμνασίου Γαστούνης παρατάσσονται για τη διέλευση του Ολυμπιακού φωτός από την πόλη τους ενώ κατόπιν παρακολουθούν στον κινηματογράφο την ταινία: «Το 8^ο θαύμα». 1-12-1956, μαθητές του Γυμνασίου παρατάσσονται από 08.45π.μ έως 11.40.πμ κατά μήκος της αμαξιτής οδού, λόγω διελεύσεως των βασιλέων και προσφέρουν ανθοδέσμες στη βασιλική οικογένεια. Παραμονές Χριστουγέννων παρακολουθούν στο σχολείο τη θεατρική παράσταση: «Το χριστουγεννιάτικο δένδρο». «Θυμάμαι ,γράφει η κα Ροδάμια Καβουνίδου,τα Χριστούγεννα φωτίζονταν τα παράθυρά μας με το άκουσμα της πρώτης καμπάνας και γέμιζαν οι δρόμοι από προσκυνητές που δεν έκρυβαν τη χαρά τους. Το οικογενειακό τραπέζι ήταν γεμάτο και η χαρά περίσσευε.»

Λίγο αργότερα συμβαίνει ένα δυσάρεστο γεγονός,που συγκλόνησε τη μαθητική κοινότητα και την τοπική κοινωνία.Ο Γυμνασιάρχης Δημήτρης Βασιλόπουλος ,βαρύτετα ασθενής, μεταφέρεται στην Αθήνα(16-1-1957) και κηδεύεται λίγες μέρες μετά. . Το σχολείο δε λειτουργεί τη μέρα της κηδείας του, 21-1-1957, αλλά και την επομένη που ψάλλεται τρισάγιο στη μνήμη του. Από τον Ιανουάριο του 1957 χρέη διευθυντή στο Γυμνάσιο Γαστούνης αναλαμβάνει ο Κώστας Καστραντάς μέχρι τις 22 Μαΐου 1957 που αναλαμβάνει διευθυντής ο Παπαβασιλείου Γεώργιος- φιλόλογος.

Η σχολική ζωή συνεχίζεται και στις 30 Ιανουαρίου 1957 οι μαθητές παρακολουθούν τη θεία λειτουργία, λόγω της εορτής των Τριών Ιεραρχών και διαβάζεται ο πανηγυρικός της ημέρας από μαθητή της ογδόης(Η) τάξης.. Οι διαγωνισμοί του Α εξαμήνου διεξάγονται από 1 έως 16 Φεβρουαρίου 1957. Στις 21-2-1957 η ημέρα αφιερώνεται στον εορτασμό της πρώτης εκατονταετηρίδας από το θάνατο του Διονύσιου Σολωμού. Οι επιθεωρητές Σωματικής Αγωγής και Μαθηματικών επισκέπτονται το σχολείο και εκτελούνται γυμναστικές επιδείξεις το σαββατοκύριακο 25,26 Μαΐου 1957.

Το σχολικό έτος **1957-58** γυμνασιάρχης είναι ο Παπαβασιλείου Γεώργιος και καθηγητές οι: Καστραντάς Κωνσταντίνος, Αργυρόπουλος Απόστολος, Πυριόχου Μπετίνα, Σεγδίτσα Ευσταθία- φιλόλογος, Άνθης Ιωάννης, Λουρίδα Παναγιώτα, Οικονόμου Γεώργιος, Αργυριάδου Αγαύη, Ζαμπέτα Ευανθία- φιλόλογος, και Αναστασόπουλος Μιχαήλ-φιλόλογος.

Οι εγγεγραμμένοι μαθητές ήταν 341.

Ο εορτασμός της «25^{ης} Μαρτίου 1821» αποφασίζεται αυτή τη σχολική χρονιά να πραγματοποιηθεί σε κινηματοθέατρο της πόλης και να περιλαμβάνει ποιήματα, θεατρικά σκετς και ομιλίες από τους μαθητές.

Τα συντηρητικά ήθη της εποχής είναι έκδηλα στην τιμωρία ενός μαθητή της 8^{ης} τάξης, ο οποίος επειδή έστειλε μια επιστολή ερωτικού περιεχομένου σε μια μαθήτριά τιμωρήθηκε με οχτώ ημέρες αποβολή. Ο πατέρας της μαθήτριάς παρέδωσε την επιστολή στο γραφείο του Γυμνασίου και ζήτησε την τιμωρία του μαθητή. Ο σύλλογος διδασκόντων θεωρεί την πράξη του μαθητή βαριά προσβολή για το κύρος του σχολείου και επιβάλλει την προαναφερόμενη ποινή.

Το σχολικό έτος **1958—59** παραμένει γυμνασιάρχης ο Γεώργιος Παπαβασιλείου-φιλόλογος και καθηγητές οι: Αργυρόπουλος Απόστολος-φυσικός, Καστραντάς Κωνσταντίνος-μαθηματικός, Πυριόχου Μπετίνα-θεολόγος, Ζαμπέτα Ευανθία-φιλόλογος, Άνθης Ιωάννης σωματικής αγωγής, Λουρίδα Παναγιώτα-σωματικής αγωγής, Σεγδίτσα Ευσταθία-φιλόλογος, Λούκου Αντιγόνη-φιλόλογος.

Το σχολικό έτος ξεκίνησε με τις εισιτήριες εξετάσεις από το Δημοτικό σχολείο στο Γυμνάσιο που πραγματοποιήθηκαν το Σεπτέμβρη. Την Κυριακή 21 Σεπτεμβρίου 1958 ο σύλλογος διδασκόντων του Γυμνασίου έλαβε μέρος σε έρανο υπέρ του Ερυθρού Σταυρού .Στις 24 Οκτωβρίου 1958 πραγματοποιήθηκε στο σχολείο ομιλία για τον ΟΗΕ και στα πλαίσια των εορταστικών εκδηλώσεων για την 28^η Οκτωβρίου 1940-στις 27 Οκτωβρίου 1958- η φιλόλογος καθηγήτρια κ. Ζαμπέτα μίλησε στους μαθητές με θέμα: « Η σημαία, το σύμβολο του έθνους» Πραγματοποιείται εκδρομή στην Καθολική με επίσκεψη στην εκκλησία και στο αγροκήπιο. Την Κυριακή 16 Νοεμβρίου 1958 οι μαθητές συμμετέχουν σε έρανο υπέρ του Κυπριακού αγώνα. Στις 5-12-1958 γίνεται φιλολογικό μνημόσυνο «υπέρ των πεσόντων κατά το Δεκεμβριανό κίνημα του 1944». Για δύο μέρες(12,13-12-1958) ο επιθεωρητής Μέσης Εκπαίδευσης κάνει επιθεώρηση στο σχολείο. Από 2 έως 14 Φεβρουαρίου 1959 διεξάγονται διαγωνίσματα ενώ στις 28-2-1959 πραγματοποιείται «ημιημερήσια» εκδρομή και ομιλία από τον καθηγητή σωματικής αγωγής Άνθη Ιωάννη για τις συνέπειες του αλκοολισμού. Αποφασίζεται να λειτουργήσει αναγνωστήριο στις αίθουσες του Γυμνασίου τις απογευματινές ώρες-εκτός από Σάββατο- με εποπτεία των καθηγητών και με βιβλία από τη Σχολική Βιβλιοθήκη ή ατομικά των μαθητών. Την 1-3-1959 οι ομάδες βόλεϊ του σχολείου μετέβησαν στα Λεχαινά και έγινε αθλητικός αγώνας με τις ομάδες του Γυμνασίου Λεχαινών. Ο διευθυντής του υποκαταστήματος της Εθνικής Τράπεζας στη Γαστούνη έρχεται στο Γυμνάσιο, στις 19-3-1959 και μιλά στους μαθητές των δύο τελευταίων τάξεων για την αξία της αποταμίευσης και παραδίδει βιβλιάριο της τραπεζής σε μαθήτριά της Η τάξης ως βραβευθείσα. Παραμονές της εθνικής επετείου της 25^η Μαρτίου, οι μαθητές παρακολούθησαν στο κινηματοθέατρο της Γαστούνης το πρόγραμμα της σχολικής εορτής. Ανήμερα της εθνικής επετείου το σχολείο έλαβε μέρος το πρωί στην παρέλαση και στις 06.30μ.μ δόθηκε σχολική παράσταση για το κοινό στο κινηματοθέατρο «Έσπερος» και προσήλθαν οι αρχές της πόλεως και πλήθος κόσμου. Το Σάββατο 4-4-1959 ο μαθηματικός Κώστας Καστραντάς μετά την πρωινή προσευχή μίλησε στους μαθητές για το

NATO. Ο υγειονομικός επιθεωρητής Σχολείων Μ. Ε ΙΕ εκπαιδευτικής περιφέρειας πέρασε από το Γυμνάσιο Γαστούνης στις 7-4-1959. Την πρώτη διδακτική ώρα στις 16-5-1959, έκαστος των διδασκόντων μίλησε στους μαθητές για την εορτή της μητέρας και ανατέθηκε σ' αυτούς να γράψουν έκθεση επί του θέματος αυτού. Στις 22-5-1959 πραγματοποιείται εκδρομή στο γήπεδο του «Αίαντος» όπου οι γυμναστές έκαναν και γενική πρόβα των Γυμναστικών επιδείξεων οι οποίες πραγματοποιήθηκαν την Κυριακή 24-5-1959 με εξαιρετική επιτυχία στο γήπεδο του «Αίαντος». 29-5-1959 ομάδα αθλητών- μαθητών αναχώρησε για τον Πύργο με τη συνοδεία των γυμναστών Άνθη και Λουρίδα για να πάρουν μέρος σε αγώνες. Οι τάξεις Ζ , ΣΤ και Ε έκαναν την 6-6-59 ημερήσια εκδρομή στη Ναύπακτο ενώ η Γ και Δ τάξη πήγαν εκδρομή στην Ολυμπία. Στις 9-6-1959 αρχίζουν τα διαγωνίσματα Β εξαμήνου τα οποία τελειώνουν 27-6-1959 και ο Γυμνασιάρχης αποχαιρέτησε τους τελειόφοιτους. Την Κυριακή 21-6-1959 η κ. Πυριόχου Μπετίνα μίλησε στους γονείς με θέμα: «Χιλιασμός». Οι εισιτήριες εξετάσεις για το Γυμνάσιο ξεκινούν τη 2-7-1959 με προφορικές και την επόμενη μέρα με γραπτές εξετάσεις.

Στις αρχές του 1959 επί δημαρχίας του Λουκά Μαργαρίτη ,ο οποίος ήταν και πρόεδρος της σχολικής εφορίας του Γυμνασίου Γαστούνης ,το εκκλησιαστικό συμβούλιο του Αγίου Νικολάου δωρίζει 6 γαλλικά στρέμματα, δίπλα από τον Ιερό Ναό της Παναγίτσας, στο Γυμνάσιο Γαστούνης για την ανέγερση διδακτηρίου, ενώ ο Πέτρος Βρουώνης πωλεί ένα γαλλικό στρέμμα.

Το σχολικό έτος **1959-60** ξεκινά με τις εξετάσεις ανεξεταστέων μαθητών που διαρκούν μέχρι 17-9-1959. Πραγματοποιούνται εισιτήριες προφορικές εξετάσεις την 21-9-1959 και την επόμενη μέρα γραπτές. Τα μαθήματα στο Γυμνάσιο Γαστούνης ξεκινούν 25-9-1959 . Μετά τον εκκλησιασμό της Κυριακής 18-10-1959 ομάδες μαθητών λαμβάνουν μέρος στον έρανο υπέρ του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού. Ο καθηγητής σωματικής αγωγής κ. Άνθης Ιωάννης μιλά στους μαθητές για την ημέρα των Ηνωμένων Εθνών, στις 24-10-1959. 27 Οκτωβρίου 1959 γίνεται εορτή στο σχολείο για το έπος του 1940. Η Λούκου Αντιγόνη μιλά για τη σημαία και ο Κώστας

Καστραντάς για την 28^η Οκτωβρίου. Επίσης απονέμουν επαίνους στους πρωτεύσαντες, παρουσία του Γενικού Επιθεωρητή Μαθηματικών.. 31-10-1959 οι διδάσκοντες του Γυμνασίου Γαστούνης μίλησαν στις τάξεις για την αποταμίευση και γράφτηκαν σχετικές εκθέσεις. Εκκλησιασμός των μαθητών και υποδοχή της βασιλοπαίδου Σοφίας γίνεται στις 29-11-1959. Δεν πραγματοποιούνται μαθήματα 3-12-59 και 4-12-59 καθώς οι διδάσκοντες μεταβαίνουν στην Αμαλιάδα για να λάβουν μέρος στην εκπαιδευτική συγκέντρωση που πραγματοποιείται εκεί. Την Κυριακή 20-12-1959, το απόγευμα σε γενική συνέλευση των Γονέων και Κηδεμόνων, ο Γυμνασιάρχης τόνισε τα αγαθά από τη συνεργασία γονέων και σχολείου ενώ η θεολόγος καθηγήτρια Πυριόχου Μπετίνα μίλησε στους γονείς για την αγωγή των τέκνων τους.

Η φιλόλογος Λούκου Αντιγόνη παίρνει μετάταξη για την εθνική βιβλιοθήκη και στο Γυμνάσιο Γαστούνης αναλαμβάνει υπηρεσία στις 13-1-1960 η φιλόλογος Ευγενία Ροδάτου. Το Σάββατο 31-1-60 εορτάζονται οι τρεις Ιεράρχες με πανηγυρική λειτουργία και με ομιλία του θεολόγου του Γυμνασίου Λεχαινών. Την 1-2-1960 αρχίζουν τα διαγωνίσματα α εξαμήνου, τα οποία διαρκούν έως 13-2-1960. Λίγες μέρες μετά σε συγκέντρωση των μαθητών ο Γυμνασιάρχης εξαίρει την αξιόπαινη πράξη μαθητή της 5^{ης} τάξης του Γυμνασίου, ο οποίος βρήκε και παρέδωσε 2.500 δραχμές στο αστυνομικό τμήμα. Τα χρήματα ανήκαν σε έναν φτωχό βιοπαλαιστή. Στις 18-2-60, οι διδάσκοντες μίλησαν στις τάξεις για τις συνέπειες του αλκοολισμού και το απόγευμα έγινε παιδαγωγική συνεδρίαση α εξαμήνου με θέμα την πρόοδο και την επιμέλεια των μαθητών. Την παραμονή της εθνικής επετείου της 25^{ης} Μαρτίου 1821 το σχολείο στολίζεται για την εορτή. Στη συνέχεια οι μαθητές οδηγήθηκαν στο κινηματοθέατρο «Έσπερος» και παρακολούθησαν το δράμα: «Οι Σουλιώτισσες». Τέλη Μαρτίου πραγματοποιείται ημήμερησια εκδρομή και ο μαθηματικός Κώστας Καστραντάς μιλά στους μαθητές για το ΝΑΤΟ. Το Σάββατο 9-4-1960 ο Γυμνασιάρχης εν όψει του επερχόμενου Πάσχα, συνέστησε στους μαθητές να παρακολουθούν με ευλάβεια τα Άγια Πάθη του Σωτήρος. 22 Μαΐου 1960 πραγματοποιούνται οι σχολικές

επιδείξεις και αγώνες. Οι μαθητές των δύο τελευταίων τάξεων του Γυμνασίου πηγαίνουν τριήμερη εκπαιδευτική εκδρομή και τα διαγωνίσματα του β εξαμήνου αρχίζουν στις 16 Ιουνίου 1960 και διαρκούν έως 28 Ιουνίου. Οι εισιτήριες εξετάσεις για το Γυμνάσιο πραγματοποιούνται 1 και 2 Ιουλίου 1960. Την πρώτη μέρα οι μαθητές εξετάζονται προφορικά και τη δεύτερη γραπτά. Τα μαθήματα στα οποία εξετάζονται είναι: Μαθηματικά, Ελληνικά, Ιστορία, Θρησκευτικά, Γεωγραφία και Φυσικά.

Μαρτυρία της κ. Ροδάμιας Καβουνίδου- Μπιλάλη: «Στη δεκαετία του '50 η Ελλάδα σημαδεμένη από τις πληγές ενός πολέμου και τους πόνους ενός εμφύλιου σπαραγμού, προσπαθεί να αναστήσει τις ναρκωμένες δυνάμεις της. Κρατιέται γερά από τα αιώνια στοιχεία που κρύβει μέσα του αυτός ο λαός και τρέχει ασταμάτητα στου χρόνου τα στρατώνια, αναζητώντας εκείνα τα στοιχεία που συγκράτησαν ανέπαφες αξίες, ιδέες και παραδόσεις....Σ' αυτή τη δεκαετία μπορεί να μπλέχτηκαν τα ευχάριστα με πολλά δυσάρεστα όμως αποδείχθηκε πως ο Έλληνας έχει ατσαλένια θέληση, γενναία ψυχή και καρδιά γεμάτη.»